

OGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZEŃ LOTNICZYCH

ustalone uchwałą nr UZ/54/2026 Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
z dnia 31. marca 2026 r.

Informacje, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej:

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń	<p>Postanowienia ogólne: § 2 ust. 2, § 3, § 4</p> <p>Ubezpieczenie aerocasco: § 5, § 6, § 8 ust. 1, § 9</p> <p>Ubezpieczenie OC użytkownika wobec osób trzecich: § 10, § 11, § 13, § 14, § 15 ust. 1 i 2</p> <p>Ubezpieczenie OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów: § 10, § 11, § 13, § 14, § 16 ust. 1 i 2</p> <p>Ubezpieczenie OC przewoźnika z tytułu przewozu ładunków: § 10, § 11, § 13, § 14, § 17 ust. 1 i 2</p> <p>Ubezpieczenie NNW: § 18, § 20, § 21</p> <p>Ubezpieczenie rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego: § 22, § 24</p>

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
	Postanowienia wspólne: § 27 ust. 1, § 30 ust. 1–3, § 32, § 33 ust. 1, 2 i 4, § 34 ust. 1, 3 i 4, § 35 ust. 1–3, § 36 ust. 4 i 5
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	Postanowienia ogólne: § 2 ust. 2, § 3, § 4 Ubezpieczenie aerocasco: § 5, § 6, § 7, § 8 ust. 5, § 9 Ubezpieczenie OC użytkownika wobec osób trzecich: § 10 ust. 8 i 9, § 11 ust. 2, § 12, § 13 ust. 4, § 14, § 15 ust. 3 Ubezpieczeniem OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów: § 10 ust. 8 i 9, § 11 ust. 2, § 12, § 13 ust. 4, § 14, § 16 ust. 3 Ubezpieczenie OC przewoźnika z tytułu przewozu ładunków: § 10 ust. 8 i 9, § 11 ust. 2, § 12, § 13 ust. 4, § 14, § 17 ust. 3 Ubezpieczenie NNW: § 18, § 19, § 20 ust. 2 Ubezpieczenie rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego: § 23, § 24 ust. 2 Postanowienia wspólne: § 27 ust. 1, § 30 ust. 4, § 33 ust. 3, § 34 ust. 2, § 35 ust. 4, § 36 ust. 6, § 37 ust. 2

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

1. Ogólne warunki ubezpieczeń lotniczych, zwane dalej „OWU”, mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną, zwaną dalej „PZU”, z osobami fizycznymi, osobami prawnymi i jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi.
2. Umowa ubezpieczenia może być zawarta w zakresie następujących, wszystkich lub dowolnie wybranych przez Ubezpieczającego ubezpieczeń:
 - 1) ubezpieczenia aerocasco;
 - 2) ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej użytkownika statku powietrznego wobec osób trzecich, zwanego dalej „ubezpieczeniem OC użytkownika wobec osób trzecich”;
 - 3) ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej użytkownika i przewoźnika lotniczego wobec pasażerów, zwanego dalej „ubezpieczeniem OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów”;
 - 4) ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika lotniczego z tytułu przewozu ładunków, zwanego dalej „ubezpieczeniem OC przewoźnika z tytułu przewozu ładunków”;
 - 5) ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków członków załogi statku powietrznego, zwanego dalej „ubezpieczeniem NNW”;
 - 6) ubezpieczenia rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego.Ubezpieczenia wymienione w pkt 2–4 zwane są dalej łącznie „ubezpieczeniami OC”.

§ 2

1. W porozumieniu z Ubezpieczającym do umowy ubezpieczenia mogą być wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odbiegające od ustalonych w OWU.
2. W sprawach nieuregulowanych w OWU zastosowanie mają odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego, przepisy prawa lotniczego oraz inne stosowne przepisy prawa polskiego.

DEFINICJE

§ 3

Przez użyte w OWU pojęcia należy rozumieć:

- 1) **awaria** – wynikające z przyczyny wewnętrznej, nagłe i niespodziewane zatrzymanie działania lub wadliwe działanie części statku powietrznego powstałe w związku z jego eksploatacją;
- 2) **część statku powietrznego** – element lub zespół połączonych lub współpracujących ze sobą elementów łącznie z podzespołami mechanicznymi, hydraulicznymi, pneumatycznymi, elektrycznymi, elektronicznymi oraz innymi, które realizują określoną funkcję w statku powietrznym; silnik ze wszystkimi elementami składowymi oraz inne części, dla których przypisany jest jeden resurs, uznaje się za jedną, odrębną część;
- 3) **deszcz nawalny** – deszcz o współczynniku wydajności co najmniej 4 ustalonym przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, zwany dalej „IMGW”; przy braku możliwości uzyskania odpowiednich informacji z IMGW lub właściwych instytucji poza granicami RP, wystąpienie deszczu nawalnego stwierdza się na podstawie stanu faktycznego i rozmiaru szkód w miejscu ich powstania lub w bezpośrednim sąsiedztwie;
- 4) **eksploatacja statku powietrznego** – całokształt działań związanych z użytkowaniem statku powietrznego;
- 5) **franszyza redukcyjna** – ustalona w umowie ubezpieczenia procentowo, kwotowo lub kwotowo-procentowo wartość pomniejszająca odszkodowanie z tytułu zajścia każdego wypadku ubezpieczeniowego; franszyza redukcyjna nie ma zastosowania do szkód na osobie;
- 6) **grad** – opad atmosferyczny składający się z bryłek lodu;
- 7) **huragan** – wiatr o prędkości nie mniejszej niż 13,8 m/s ustalonej przez IMGW, którego działanie wyrządza masowe szkody; w przypadku braku możliwości uzyskania opinii IMGW lub właściwych instytucji poza granicami RP, wystąpienie huraganu stwierdza się na podstawie stanu faktycznego i rozmiaru szkód w miejscu ich powstania lub w bezpośrednim sąsiedztwie;
- 8) **następstwa nieszczęśliwego wypadku** – trwały uszczerbek na zdrowiu albo śmierć;
- 9) **nieszczęśliwy wypadek** – nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, w następstwie którego Ubezpieczony niezależnie od swojej woli doznał uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia lub zmarł; za nieszczęśliwy wypadek uważa się również zawał serca, udar mózgu, zwichnięcie stawów, naderwanie ścięgien, przepuklinę, wypadnięcie jądra mądzystego, zachorowanie na chorobę tropikalną, w tym wywołaną pasożytami tropikalnymi lub jadem zwierząt;
- 10) **osoba trzecia** – każda osoba niebędąca Ubezpieczającym lub Ubezpieczonym;
- 11) **parking strzeżony** – pomieszczenie zamknięte i całodobowo dozorowane albo teren ogrodzony stałym ogrodzeniem, zamknięty i oświetlony w porze nocnej oraz całodobowo dozorowany lub monitorowany przez system sygnalizacji i transmisji obrazu do stałego adresata (odbiorcy) z obowiązkiem interwencji;
- 12) **pasażer** – osoba uczestnicząca w locie za zgodą przewoźnika lotniczego lub użytkownika statku powietrznego, niebędąca pełniącym służbę członkiem załogi statku powietrznego, w tym personelu pokładowego;
- 13) **pożar** – ogień, który przedostał się poza palenisko albo powstał bez paleniska i rozszerzył się o własnej sile;
- 14) **przewoźnik lotniczy** – użytkownik statku powietrznego posiadający ważne dokumenty uprawniające do handlowego przewozu osób lub rzeczy;
- 15) **resurs** – określony przez producenta lub właściwe przepisy dopuszczalny limit eksploatacji statku powietrznego lub jego części;
- 16) **RP** – Rzeczpospolita Polska;
- 17) **statek powietrzny** – urządzenie zdolne do unoszenia się w atmosferze na skutek oddziaływania powietrza innego niż oddziaływanie powietrza odbitego od podłoża;
- 18) **suma ubezpieczenia albo suma gwarancyjna** – określona w umowie ubezpieczenia kwota stanowiąca górną granicę odpowiedzialności PZU; jeżeli OWU lub umowa ubezpieczenia przewiduje limit lub podlimit odpowiedzialności PZU z tytułu określonych szkód, wówczas limit lub podlimit ten stanowi górną granicę odpowiedzialności PZU z tytułu tych szkód;
- 19) **szkoda**:
 - a) w ubezpieczeniu aerocasco – strata powstała w wyniku szkody częściowej, szkody całkowitej rzeczywistej albo szkody całkowitej konstruktywnej, dotyczącej statku powietrznego,
 - b) w ubezpieczeniu OC użytkownika wobec osób trzecich, w ubezpieczeniu OC użytkownika

- i przewoźnika wobec pasażerów – szkoda na osobie lub szkoda rzeczowa,
- c) w ubezpieczeniu OC przewoźnika z tytułu przewozu ładunków – szkoda rzeczowa,
- d) w ubezpieczeniu rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego – szkoda rzeczowa;
- 20) **szkoda całkowita konstruktywna** – uszkodzenie lub zniszczenie statku powietrznego w takim stopniu, że statek powietrzny jest niezdatny do naprawy lub koszt naprawy przekracza jego wartość rzeczywistą;
- 21) **szkoda całkowita rzeczywista** – utrata statku powietrznego w wyniku jego zaginięcia albo kradzieży z miejsca postoju;
- 22) **szkoda częściowa** – szkoda inna niż szkoda całkowita konstruktywna albo szkoda całkowita rzeczywista;
- 23) **szkoda na osobie** – strata powstała w wyniku śmierci, uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia oraz utracone korzyści poszkodowanego, które mogłyby osiągnąć, gdyby nie doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia;
- 24) **szkoda rzeczowa:**
- a) w ubezpieczeniu rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego – strata powstała w wyniku utraty, zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy,
- b) w ubezpieczeniach OC – strata powstała w wyniku utraty, zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy oraz utracone korzyści poszkodowanego, które mogłyby osiągnąć, gdyby nie nastąpiła utrata, zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy;
- 25) **trwały uszczerbek na zdrowiu** – trwałe, nierokujące poprawy uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia;
- 26) **Ubezpieczający** – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną zawierająca z PZU umowę ubezpieczenia;
- 27) **Ubezpieczony** – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, na rachunek której została zawarta umowa ubezpieczenia:
- a) w ubezpieczeniu aerocasco – właściciel statku powietrznego,
- b) w ubezpieczeniu OC użytkownika wobec osób trzecich – użytkownik statku powietrznego,
- c) w ubezpieczeniu OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów, w ubezpieczeniu OC przewoźnika z tytułu przewozu ładunków – użytkownik statku powietrznego lub przewoźnik lotniczy,
- d) w ubezpieczeniu NNW – członek załogi statku powietrznego albo inna osoba, o której mowa w § 18 ust. 4,
- e) w ubezpieczeniu rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego – członek załogi statku powietrznego;
- 28) **uderzenie pioruna** – bezpośrednie wyładowanie atmosferyczne na ubezpieczony przedmiot, pozostawiające ślady tego zdarzenia na tym przedmiocie;
- 29) **umowa ubezpieczenia** – umowa ubezpieczenia zawarta z zastosowaniem OWU;
- 30) **upośażony** – w ubezpieczeniu NNW – osoba wskazana imiennie przez Ubezpieczonego jako upoważniona do otrzymania świadczenia z tytułu śmierci Ubezpieczonego;
- 31) **użytkownik statku powietrznego** – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, posiadająca ciągłą, skuteczną dyspozycyjność eksploataowania statku powietrznego; osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, wpisana w rejestrze statków powietrznych jako właściciel lub

- użytkownik tego statku powietrznego jest uznawana za użytkownika statku powietrznego, o ile nie udowodni, że kto inny jest użytkownikiem statku powietrznego;
- 32) **wartość rzeczywista** – wartość mienia ustalana z uwzględnieniem roku jego produkcji lub wytworzenia, stanu technicznego, wyposażenia, parametrów eksploatacyjnych, na podstawie cen rynkowych, publikacji branżowych i opinii rzeczoznawcy;
- 33) **wypadek ubezpieczeniowy:**
- a) w ubezpieczeniu aerocasco – niezależne od woli Ubezpieczonego zdarzenie przyszłe i niepewne o charakterze nagłym, w wyniku którego powstała szkoda objęta zakresem ubezpieczenia,
- b) w ubezpieczeniach OC – działanie lub zaniechanie Ubezpieczonego związane z użytkowaniem statku powietrznego lub wykonywanym przewozem, w wyniku którego została wyrządzona szkoda,
- c) w ubezpieczeniu NNW – nieszczśliwy wypadek,
- d) w ubezpieczeniu rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego – wypadek określony w lit. a, w wyniku którego powstała szkoda w ubezpieczeniu rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego;
- 34) **wyposażenie standardowe** – sprzęt i urządzenia służące do utrzymania i użytkowania statku powietrznego zgodnie z jego przeznaczeniem;
- 35) **zaginięcie statku powietrznego** – niemożność lokalizacji lub brak informacji o losie zaginionego statku powietrznego po czasie dłuższym niż 60 dni od godziny planowanego dotarcia do przewidzianego miejsca lądowania;
- 36) **załoga statku powietrznego** – osoby wyznaczone przez użytkownika statku powietrznego do wykonania określonych czynności na statku powietrznym w czasie lotu.

ZAKRES TERYTORIALNY

§ 4

Odpowiedzialnością PZU objęte są wypadki ubezpieczeniowe, które zaszyły na terytorium RP lub innym wskazanym w umowie ubezpieczenia.

ROZDZIAŁ II

UBEZPIECZENIE AEROCASCO

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 5

- Przedmiotem ubezpieczenia jest statek powietrzny wraz z jego wyposażeniem standardowym, dopuszczony do lotów na podstawie obowiązujących przepisów prawa.
- Z zastrzeżeniem § 7, ubezpieczeniem objęte są szkody powstałe w statkach powietrznych wskutek zajścia wypadku ubezpieczeniowego w okresie ubezpieczenia podczas:
 - startu, lotu, lądowania, kołowania, wodowania lub postoju statku powietrznego;
 - naprawy, przeglądu, modernizacji lub przeróbki statku powietrznego.
- Na wniosek Ubezpieczającego zakres ubezpieczenia może być ograniczony do szkód powstałych w statku powietrznym wyłącznie w czasie jego postoju trwającego co najmniej 2 miesiące w miejscu do tego przeznaczonym i przystosowanym (tzw. okres czasowego wycofania statku

- powietrznego z eksploatacji). W tym przypadku zakresem ubezpieczenia objęte są również szkody powstałe podczas niezbędnych i uzasadnionych czynności związanych z przemieszczaniem statku powietrznego w czasie i w związku z jego postojem w miejscu stacjonowania.
4. Na wniosek Ubezpieczającego i za zapłatą dodatkowej składki ubezpieczeniowej, ubezpieczeniem mogą być objęte także szkody w statkach powietrznych bez własnego napędu podczas ich przewozu drogowym środkiem transportu z miejsca bazowania do miejsca startu lub z miejsca lądowania do miejsca bazowania, powstałe wskutek:
 - 1) pożaru;
 - 2) uderzenia pioruna;
 - 3) deszczu nawalnego;
 - 4) gradu;
 - 5) huraganu;
 - 6) wypadku drogowego, przez który rozumie się zderzenie środka transportu przewożącego statek powietrzny z innym pojazdem, osobami, zwierzętami, przedmiotami, obiektami stałymi, wywrócenie się środka transportu, wypadnięcie poza drogę albo nagłe odłączenie się środka transportu od pojazdu ciągnącego, prowadzące do uszkodzenia lub zniszczenia przewożonego na środku transportu statku powietrznego; oraz
 - 7) kradzieży statku powietrznego wraz ze środkiem transportu z parkingu strzeżonego.
 5. Na wniosek Ubezpieczającego i za zapłatą dodatkowej składki ubezpieczeniowej, ubezpieczeniem może być objęte także, inne niż standardowe, wyposażenie zamontowane na statku powietrznym w celu wykonywania określonych zadań (wyposażenie dodatkowe).
 6. W przypadku, gdy suma ubezpieczenia ustalona przez Ubezpieczającego w umowie ubezpieczenia dla danego mienia jest niższa albo wyższa niż wartość rzeczywista tego mienia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia (niedoubezpieczenie albo nadubezpieczenie), PZU udziela ochrony ubezpieczeniowej z zastrzeżeniem § 9 ust. 8–10.
- 8) utylizacji wraku statku powietrznego w przypadku szkody całkowitej konstruktywnej i pod warunkiem wyrejestrowania statku powietrznego z wymaganych przepisami rejestrów lub ewidencji.
2. Koszty, o których mowa w ust. 1, pokrywane są ponad sumę ubezpieczenia łącznie do kwoty stanowiącej 10% sumy ubezpieczenia, przy czym koszty wymienione w ust. 1 pkt 2 pokrywane są do wysokości limitów przewidzianych dla delegacji służbowych.
 3. W przypadku gdy koszty, o których mowa w ust. 1, zostały poniesione przez Ubezpieczonego łącznie w odniesieniu do mienia ubezpieczonego i nieubezpieczonego, i jednocześnie nie jest możliwe ich przyporządkowanie do danej części mienia, PZU pokrywa poniesione przez Ubezpieczonego koszty w takiej proporcji w jakiej pozostaje wartość mienia ubezpieczonego do łącznej wartości mienia ubezpieczonego i nieubezpieczonego. Jeżeli ustalenie proporcji nie jest możliwe, PZU pokryje 50% poniesionych kosztów.
 4. PZU zwraca ponadto w granicach sumy ubezpieczenia koszty wynikłe z zastosowania, w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, środków podjętych w celu ratowania ubezpieczonego mienia oraz zapobieżenia szkody lub zmniejszenia jej rozmiarów, jeżeli środki te były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne. W przypadku, gdy suma ubezpieczenia nie wystarczy na pokrycie tych kosztów, pozostała do zwrotu kwota zwracana jest w ramach limitu, o którym mowa w ust. 2.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 7

1. PZU nie odpowiada za szkody:
 - 1) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczonego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
 - 2) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez dowódcę statku powietrznego, pilota oraz pozostałych członków załogi statku powietrznego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
 - 3) spowodowane działaniami wojennymi (również bez formalnego wypowiedzenia wojny), wojną domową, rebelią, rewolucją, stanem wojennym lub przejściem władzy lub próbą takiego przejścia;
 - 4) powstałe wskutek aktów terroryzmu, sabotażu;
 - 5) powstałe wskutek konfiskaty, nacjonalizacji, zajęcia, unieruchomienia, zatrzymania, przechwycenia lub rekwiizycji przez organy władzy publicznej lub wojskowej przedmiotu ubezpieczenia;
 - 6) powstałe wskutek strajków, ruchów, zamieszek społecznych, lokautów lub innych zakłóceń pracy;
 - 7) spowodowane oddziaływaniem energii jądrowej, zanieczyszczeniem radioaktywnym;
 - 8) powstałe wskutek porwania statku powietrznego lub innego bezprawnego przejścia lub próby przejścia kontroli nad statkiem powietrznym lub załogą podczas lotu, dokonywanego przez osobę lub osoby znajdujące się na pokładzie statku powietrznego;
 - 9) powstałe w czasie gdy statek powietrzny znajduje się poza kontrolą Ubezpieczonego w związku ze zdarzeniami wskazanymi w pkt 3–8; statek powietrzny uznaje się, że jest przywrócony pod kontrolę Ubezpieczonego

KOSZTY DODATKOWE

§ 6

1. Niezależnie od wypłaty odszkodowania, PZU zwraca uzasadnione koszty:
 - 1) ekspertyz wykonanych przez rzeczoznawców, za zgodą PZU, w celu ustalenia okoliczności i rozmiaru szkody;
 - 2) wyjazdu przedstawicieli Ubezpieczonego lub rzeczoznawców na miejsce wypadku ubezpieczeniowego;
 - 3) akcji poszukiwawczej lub ratowniczej statku powietrznego, uznanego za zaginiony po przekroczeniu przez niego obliczonego maksymalnego czasu lotu;
 - 4) usunięcia pozostałości po szkodzie, usunięcia wraku statku powietrznego z miejsca wypadku ubezpieczeniowego, w tym koszty podniesienia z miejsc trudno dostępnych wraku statku powietrznego;
 - 5) związane z przetransportowaniem i zabezpieczeniem w czasie transportu uszkodzonego statku powietrznego z miejsca wypadku ubezpieczeniowego do miejsca bazowania lub miejsca naprawy uzgodnionego z PZU;
 - 6) przebazowania statku powietrznego po naprawie związanej ze szkodą objętą zakresem ubezpieczenia (lot techniczny);
 - 7) delegacji przedstawicieli Ubezpieczonego lub specjalistów skierowanych do naprawy statku powietrznego w miejscu wypadku ubezpieczeniowego, o ile naprawa taka jest możliwa;

z chwilą jego bezpiecznego powrotu na lotnisko lub lądowisko znajdujące się na terenie objętym zakresem terytorialnym umowy ubezpieczenia oraz przystosowane do danego statku powietrznego, przy czym statek powietrzny zostanie tam zaparkowany z wyłączonymi silnikami.

2. PZU nie odpowiada ponadto za szkody powstałe:

- 1) podczas eksploatacji statku powietrznego bez ważnego świadectwa zdadności do lotu lub innego dokumentu upoważniającego do wykonywania lotów na danym typie statku powietrznego lub w danych warunkach, chyba że stan techniczny statku powietrznego nie miał wpływu na zjście wypadku ubezpieczeniowego;
- 2) podczas startu lub lądowania statku powietrznego w miejscach innych niż:
 - a) lotniska wpisane do rejestru lotnisk albo
 - b) lądowiska wpisane do ewidencji lądowisk – chyba że nastąpiła konieczność wykonania lądowania zapobiegającego znalezieniu się statku powietrznego w sytuacji stanowiącej potencjalne zagrożenie jego bezpieczeństwa lub start i lądowanie odbyło się w dopuszczonych i wskazanych w przepisach prawa przypadkach;
- 3) w wyniku nieprzestrzegania wskutek winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczonego, dowódcę statku powietrznego, pilota oraz pozostałych członków załogi statku powietrznego, przepisów prawa krajowych, wspólnotowych lub międzynarodowych, dotyczących zasad eksploatacji statków powietrznych, przewozu osób lub ładunków oraz instrukcji użytkowania statku powietrznego wydanej przez producenta statku powietrznego lub instrukcji użytkowania wydanej przez użytkownika statku powietrznego;
- 4) podczas pilotowania statku powietrznego przez osobę nie posiadającą ważnej licencji pilota albo innego ważnego dokumentu uprawniającego do wykonywania lotów na danym typie statku powietrznego lub w danych warunkach;
- 5) podczas wykonywania swoich obowiązków przez dowódcę statku powietrznego, pilota lub pozostałych członków załogi statku powietrznego w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu lub pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych;
- 6) wskutek przewozu większej liczby osób niż dopuszcza instrukcja użytkowania statku powietrznego;
- 7) na terytorium innym niż wskazano w umowie ubezpieczenia;
- 8) podczas wykonywania rodzajów lotów innych niż wskazane w umowie ubezpieczenia;
- 9) podczas wykonywania lotów przez inne osoby niż określone w umowie ubezpieczenia;
- 10) wskutek uruchomienia silnika w niedozwolonych miejscach;
- 11) podczas transportu statku powietrznego innym środkiem transportu niż zwyczajowo używany do przemieszczania statku powietrznego po terenie lotniska lub lądowiska, chyba że zakres ubezpieczenia został rozszerzony na podstawie § 5 ust. 4, z zastrzeżeniem § 6 ust. 1 pkt 5;
- 12) wskutek wadliwie przeprowadzonej naprawy, przeglądu, modernizacji lub przeróbki statku powietrznego – w zakresie szkód spowodowanych tymi czynnościami; jeżeli jednak następstwem wadliwie przeprowadzonej naprawy, przeglądu, modernizacji lub przeróbki statku powietrznego jest zjście zdarzenia objętego

ubezpieczeniem, PZU odpowiada za szkody powstałe wskutek tego zdarzenia, z wyłączeniem szkód w tych częściach, wyposażeniu lub silniku, których dotyczyła wadliwie przeprowadzona naprawa, przegląd, modernizacja lub przeróbka;

- 13) wskutek naturalnego procesu starzenia się lub zużycia statku powietrznego, jego części, wyposażenia lub silnika – w zakresie szkód wynikających z tych procesów; jeżeli jednak następstwem naturalnego procesu starzenia się lub zużycia jest zjście zdarzenia objętego ubezpieczeniem, PZU odpowiada za szkody powstałe wskutek tego zdarzenia, z wyłączeniem szkód w tych częściach, wyposażeniu lub silniku, których dotyczył naturalny proces starzenia się lub zużycia;
 - 14) w częściach statku powietrznego dotkniętych wadą fabryczną – w zakresie szkód spowodowanych tą wadą; jeżeli jednak następstwem tej wady fabrycznej jest zjście zdarzenia objętego ubezpieczeniem, PZU odpowiada za szkody powstałe wskutek tego zdarzenia, z wyłączeniem szkód w częściach dotkniętych wadą fabryczną;
 - 15) w wyniku awarii – w zakresie szkód wyrządzonych tą awarią; jeżeli jednak następstwem tej awarii jest zjście zdarzenia objętego ubezpieczeniem, PZU odpowiada za szkody powstałe wskutek tego zdarzenia;
 - 16) w wyniku działania wirusów komputerowych, złośliwego oprogramowania, innych ingerencji lub zdarzeń zakłócających pracę programów, komputerów, systemów komputerowych, sieci, niezależnie od przyczyny zakłócenia.
- 3. PZU nie odpowiada także za:**
- 1) szkody, za które na podstawie umowy lub przepisów prawa (w tym gwarancji lub rękojmi) odpowiedzialny jest producent, sprzedawca, dostawca lub wykonawca usługi;
 - 2) podatek VAT, podatek akcyzowy oraz opłaty celne i skarbowe, o ile nie były one uwzględnione w sumie ubezpieczenia przedmiotu ubezpieczenia.
- 4. PZU nie odpowiada ponadto za szkody stanowiące utracone korzyści Ubezpieczonego, w tym utracony zysk, a także za jakiegokolwiek straty pośrednie oraz kary i grzywny nałożone na Ubezpieczonego.**

SUMA UBEZPIECZENIA

§ 8

1. Suma ubezpieczenia jest ustalona na jeden i na wszystkie wypadki ubezpieczeniowe, które zaszły w okresie ubezpieczenia.
2. Sumę ubezpieczenia statku powietrznego ustala Ubezpieczający. Ubezpieczający może ustalić sumy ubezpieczenia odrębnie dla statku powietrznego, silnika oraz wyposażenia dodatkowego.
3. Suma ubezpieczenia musi odpowiadać wartości rzeczywistej ubezpieczonego mienia na dzień zawarcia umowy ubezpieczenia.
4. Suma ubezpieczenia powinna być ustalona z uwzględnieniem podatku VAT (wartość brutto). Suma ubezpieczenia może zostać ustalona bez uwzględnienia podatku VAT (wartość netto), jeżeli Ubezpieczonemu przysługuje możliwość odliczenia podatku VAT zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
5. Każdorazowa wypłata odszkodowania oraz kosztów, o których mowa w § 6 ust. 4, powoduje zmniejszenie sumy ubezpieczenia o wypłaconą kwotę. Każdorazowe

pokrycie kosztów, o których mowa w § 6 ust. 1, powoduje zmniejszenie limitu kwotowego określonego w § 6 ust. 2 o odpłatną kwotę.

ROZDZIAŁ III

UBEZPIECZENIA OC

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 10

- Umowa ubezpieczenia w zakresie ubezpieczeń OC może być zawarta na rachunek użytkowników statków powietrznych lub przewoźników lotniczych, którzy:
 - są objęci obowiązkiem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z przepisów prawa lotniczego lub z umów międzynarodowych albo
 - nie są objęci obowiązkiem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z przepisów prawa lotniczego lub z umów międzynarodowych.
- Ubezpieczonym, o których mowa w ust. 1 pkt 1, PZU udziela ochrony ubezpieczeniowej na sumę gwarancyjną stanowiącą nadwyżkę nad sumę gwarancyjną wynikającą z zawartej umowy ubezpieczenia obowiązkowego (ubezpieczenia nadwyżkowego).
- Ubezpieczenie nadwyżkowe określone w ust. 2 obejmuje szkody, które nie mogą być zaspokojone z umowy ubezpieczenia obowiązkowego z powodu wyczerpania sumy gwarancyjnej wskazanej w tej umowie ubezpieczenia, pod warunkiem, że szkoda jest objęta umową ubezpieczenia zawartą z zastosowaniem OWU.
- O ile nie umówiono się inaczej, umowa ubezpieczenia nadwyżkowego, o którym mowa w ust. 2, może być zawarta po uprzednim zawarciu z PZU odpowiedniej umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.
- O ile nie umówiono się inaczej, okres ubezpieczenia nadwyżkowego powinien pokrywać się z okresem, na jaki zawarte zostało obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej. W przypadku nowych umów ubezpieczenia, zawieranych w czasie trwania umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, dopuszcza się zawieranie ubezpieczeń krótkoterminowych z końcową datą okresu ubezpieczenia, pokrywającą się z końcową datą okresu ubezpieczenia obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.
- Wszystkie szkody będące wynikiem tego samego działania lub zaniechania uważa się za jeden wypadek ubezpieczeniowy niezależnie od liczby poszkodowanych i momentu powstania oraz przyjmuje się, że miały miejsce w chwili powstania pierwszej szkody.
- Ochroną ubezpieczeniową objęta jest także odpowiedzialność cywilna ubezpieczonego określona w art. 446 § 4 i art. 446 (2) Kodeksu cywilnego.
- Warunkiem odpowiedzialności PZU jest zajęcie wypadku ubezpieczeniowego w okresie ubezpieczenia oraz zgłoszenie roszczenia z tego tytułu przed upływem terminu przedawnienia.
- PZU udziela ochrony ubezpieczeniowej w granicach odpowiedzialności ustawowej Ubezpieczonego zgodnie z prawem właściwym dla ustalenia tej odpowiedzialności.

KOSZTY DODATKOWE

§ 11

- Niezależnie od wypłaty odszkodowania, PZU zwraca uzasadnione koszty, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2, a także koszty obrony w związku ze zgłoszonymi roszczeniami odszkodowawczymi:

ZASADY USTALANIA WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA

§ 9

- PZU wypłaca należne odszkodowanie w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, nie wyższej jednak niż suma ubezpieczenia.
- Ustalenia przyczyn i okoliczności szkody PZU dokonuje na podstawie dostępnej dokumentacji, ekspertyz rzeczoznawców oraz oględzin.
- W przypadku szkody częściowej wysokość odszkodowania ustala się na podstawie przedłożonej kalkulacji, potwierdzonej dokumentami źródłowymi, w tym fakturami lub rachunkami kosztów naprawy uszkodzonego mienia, i zweryfikowanej przez PZU.
- Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 3, pomniejsza się o koszty napraw nie związanych z wypadkiem ubezpieczeniowym, koszty przeglądów i napraw międzyresursowych oraz zużycie techniczne uszkodzonych części statku powietrznego skalkulowane proporcjonalnie do resursu przewidzianego dla danej części statku powietrznego albo – w przypadku braku resursu – proporcjonalnie do okresu użytkowania.
- W przypadku szkody całkowitej rzeczywistej i szkody całkowitej konstruktywnej wysokości odszkodowania ustala się w kwocie odpowiadającej wartości rzeczywistej ubezpieczonego mienia, nie wyższej jednak niż suma ubezpieczenia tego mienia.
- Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 3 i 5, ustala się z uwzględnieniem franszyzy redukcyjnej, o ile taka została ustalona w umowie ubezpieczenia, oraz powiększa o dodatkowe koszty określone w § 6 ust. 1.
- W przypadku szkody całkowitej konstruktywnej, odszkodowanie pomniejsza się o wartość części statku powietrznego zakwalifikowanej do odzysku (wartość pozostałości po szkodzie). O ile w toku likwidacji szkody nie umówiono się inaczej, wykaz części zakwalifikowanych do odzysku oraz ich wartość określa ekspert powołany przez PZU, w porozumieniu z Ubezpieczonym.
- W przypadku, gdy suma ubezpieczenia wskazana w umowie ubezpieczenia dla danego mienia jest niższa niż wartość rzeczywista tego mienia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia (niedoubezpieczenie), odszkodowanie wypłaca się w takim stosunku (proporcji) do wysokości powstałej szkody, w jakim przyjęta suma ubezpieczenia pozostaje do wartości rzeczywistej tego mienia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, jednak w wysokości nie wyższej niż przyjęta suma ubezpieczenia.
- Postanowień ust. 8 nie stosuje się w przypadku szkód, których wartość nie przekracza 20% sumy ubezpieczenia lub nie przekracza 20 000 PLN, bez uwzględnienia ewentualnej franszyzy redukcyjnej.
- W przypadku, gdy suma ubezpieczenia ustalona w umowie ubezpieczenia dla danego mienia jest wyższa niż wartość rzeczywista tego mienia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia (nadubezpieczenie), odszkodowanie wypłaca się w wysokości nie wyższej niż wartość rzeczywista tego mienia.
- W przypadku zmniejszenia sumy ubezpieczenia wskutek wypłaty odszkodowania Ubezpieczający może uzupełnić sumę ubezpieczenia za zapłatą dodatkowej składki ubezpieczeniowej w wysokości uzgodnionej z PZU.

- 1) niezbędne koszty sądowej obrony przed roszczeniem poszkodowanego lub uprawnionego w sporze prowadzonym w porozumieniu z PZU;
 - 2) niezbędne koszty sądowej obrony Ubezpieczonego w postępowaniu karnym, jeśli toczące się postępowanie ma związek z ustaleniem odpowiedzialności Ubezpieczonego i jeżeli PZU zażądał powołania obrony lub wyraził zgodę na pokrycie tych kosztów;
 - 3) koszty postępowań sądowych, w tym mediacji lub postępowania pojednawczego, oraz koszty opłat administracyjnych, jeśli toczące się postępowanie ma związek z ustaleniem odpowiedzialności Ubezpieczonego i jeżeli PZU wyraził zgodę na pokrycie tych kosztów.
2. Koszty, o których mowa w ust. 1, pokrywane są ponad sumę gwarancyjną łącznie do kwoty stanowiącej 10% sumy gwarancyjnej, przy czym koszty wymienione w § 6 ust. 1 pkt 2 pokrywane są do wysokości limitów przewidzianych dla delegacji służbowych.
3. PZU zwraca ponadto w granicach sumy gwarancyjnej koszty wynikłe z zastosowania, w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, środków podjętych w celu zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów, jeżeli środki te były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne.

- niemu przez poszkodowanego nie wywołuje skutków prawnych względem PZU, jeżeli PZU nie wyraziło na to uprzedniej zgody.
2. Odszkodowanie wypłacane jest z uwzględnieniem limitów lub podlimitów odpowiedzialności oraz franszyz redukcyjnych ustalonych w umowie ubezpieczenia.
 3. W ubezpieczeniu OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów, wysokość wypłaconego przez PZU odszkodowania na jednego poszkodowanego pasażera oraz jego bagażu i rzeczy osobistych z tytułu jednego wypadku ubezpieczeniowego nie może przekroczyć sum gwarancyjnych ustalonych w odniesieniu do jednego poszkodowanego.
 4. Jeżeli tytułem odszkodowania przysługują poszkodowanemu zarówno świadczenia jednorazowe, jak i renty, PZU zaspokaja je z obowiązującej sumy gwarancyjnej w następującej kolejności:
 - 1) świadczenia jednorazowe;
 - 2) renty czasowe;
 - 3) renty dożywotnie.
 5. PZU wypłaca odszkodowanie na podstawie uznania roszczenia, ugody lub prawomocnego orzeczenia sądu.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 12

1. PZU nie ponosi odpowiedzialności za szkody, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 pkt 1–9, ust. 4, oraz szkody powstałe w okolicznościach, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 3–9.
2. Ochrona ubezpieczeniowa nie obejmuje roszczeń dotyczących naruszenia dóbr osobistych innych niż życie lub zdrowie człowieka, z zastrzeżeniem § 10 ust. 7.

SUMA GWARANCYJNA

§ 13

1. Suma gwarancyjna jest ustalana odrębnie dla każdego rodzaju ubezpieczenia OC. Jeżeli nie umówiono się inaczej, suma gwarancyjna jest ustalona na jeden oraz wszystkie wypadki ubezpieczeniowe, które zaszły w okresie ubezpieczenia.
2. W granicach sumy gwarancyjnej, o której mowa w ust. 1, mogą być wyodrębnione limity lub podlimity odpowiedzialności za szkody z tytułu jednego wypadku ubezpieczeniowego lub szkody określonego rodzaju.
3. W ubezpieczeniu OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów ustala się sumę gwarancyjną w odniesieniu do jednego poszkodowanego.
4. Każdorazowa wypłata odszkodowania oraz kosztów, o których mowa w § 11 ust. 3, powoduje zmniejszenie sumy gwarancyjnej o wypłaconą kwotę. Każdorazowe pokrycie kosztów, o których mowa w § 11 ust. 1, powoduje zmniejszenie limitu kwotowego określonego w § 11 ust. 2 o wypłaconą kwotę.
5. Za zgodą PZU, Ubezpieczający może uzupełnić sumę gwarancyjną lub limit lub podlimit odpowiedzialności za zapłatą dodatkowej składki ubezpieczeniowej.

ZASADY USTALANIA WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA

§ 14

1. Zaspokojenie lub uznanie przez Ubezpieczonego roszczenia odszkodowawczego skierowanego przeciwko

UBEZPIECZENIE OC UŻYTKOWNIKA WOBEC OSÓB TRZECICH

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 15

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna użytkownika statku powietrznego wobec osób trzecich.
 2. Z zastrzeżeniem ust. 3, zakresem ubezpieczenia objęte są szkody wyrządzone przez Ubezpieczonego w związku z użytkowaniem statku powietrznego.
 3. Poza wyłączeniami odpowiedzialności określonymi w § 12, PZU nie odpowiada także za szkody:
 - 1) wyrządzone członkom załogi statku powietrznego, w tym członkom personelu pokładowego, lub innym osobom zatrudnionym przez Ubezpieczonego w czasie wykonywania obowiązków służbowych;
 - 2) wyrządzone pasażerom wsiadającym, wysiadającym lub znajdującym się na pokładzie statku powietrznego;
 - 3) powstałe w mieniu należącym do Ubezpieczonego lub przez niego użytkowanym;
 - 4) spowodowane hałasem, wibracjami lub dźwiękową falą uderzeniową;
 - 5) spowodowane przez zakłócenia elektryczne lub elektromagnetyczne;
 - 6) spowodowane zanieczyszczeniem lub skażeniem środowiska
- z zastrzeżeniem, że wyłączenia wskazane w pkt 4–6 nie mają zastosowania, jeżeli szkoda powstała w następstwie wypadku lotniczego.

UBEZPIECZENIE OC UŻYTKOWNIKA I PRZEWOŹNIKA WOBEC PASAŻERÓW

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 16

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna użytkownika statku powietrznego i przewoźnika lotniczego wobec pasażerów.

2. Z zastrzeżeniem ust. 3, zakresem ubezpieczenia objęte są szkody wyrządzone przez Ubezpieczonego:
 - 1) wobec pasażera wsiadającego, wysiadającego lub znajdującego się na pokładzie statku powietrznego;
 - 2) w bagażu i rzeczach osobistych pasażera wniesionych na pokład statku powietrznego albo powierzonych Ubezpieczonemu do przewozu.
3. Poza wyłączeniami odpowiedzialności określonymi w § 12, PZU nie odpowiada także za szkody:
 - 1) wyrządzone członkom załogi statku powietrznego, w tym członkom personelu pokładowego, lub innym osobom zatrudnionym przez Ubezpieczonego w czasie wykonywania obowiązków służbowych;
 - 2) wyrządzone innym osobom zatrudnionym przez Ubezpieczonego w czasie wykonywania czynności służbowych związanych z eksploatacją statku powietrznego.

UBEZPIECZENIE OC PRZEWOŹNIKA Z TYTUŁU PRZEWOZU ŁADUNKÓW

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 17

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna przewoźnika lotniczego z tytułu przewozu ładunków.
2. Z zastrzeżeniem ust. 3, zakresem ubezpieczenia objęte są szkody w ładunku w okresie od jego przyjęcia do przewozu do wydania go osobie wymienionej w liście przewozowym jako odbiorca.
3. Poza wyłączeniami odpowiedzialności określonymi w § 12, PZU nie odpowiada także za szkody:
 - 1) powstałe wskutek działania siły wyższej;
 - 2) polegające na utracie przewoźnego i innych kosztów związanych z przewozem ładunków;
 - 3) w przesyłkach pocztowych;
 - 4) powstałe z winy nadawcy lub odbiorcy ładunku;
 - 5) wynikające z wady ukrytej lub właściwości naturalnych danego ładunku;
 - 6) powstałe:
 - a) w środkach płatniczych, papierach wartościowych, dokumentach, zbiorach filatelistycznych, numizmatycznych i innych przedmiotach mających wartość kolekcjonerską,
 - b) we wzorach, modelach, prototypach,
 - c) w złocie, platynie, srebrze i wyrobach z tych metali, w kamieniach szlachetnych i półszlachetnych, perłach,
 - d) w ładunkach niebezpiecznych, wybuchowych, żrących, toksycznych, radioaktywnych, z wyjątkiem ładunków radioaktywnych używanych w lecznictwie i nauce,
 - e) w żywych zwierzętach.
4. Składka ubezpieczeniowa pobierana jest zaliczkowo od planowanej rocznej wartości opłat frachtowych zadeklarowanej przez Ubezpieczającego przy zawieraniu umowy ubezpieczenia.
5. W przypadku zrealizowania opłat frachtowych ponad wartości zadeklarowane przy zawieraniu umowy ubezpieczenia, Ubezpieczający zobowiązany jest do dopłaty do składki zaliczkowej. Dopłata będzie stanowiła różnicę pomiędzy składką stanowiącą łączny stawki ubezpieczeniowej przyjętej dla danej sumy gwarancyjnej oraz faktycznie zrealizowanych opłat frachtowych w okresie ubezpieczenia a składką zaliczkową już zapłaconą. W przypadku gdy składka zaliczkowa przekracza składkę

ostateczną, PZU dokonuje zwrotu nadpłaty, o ile strony nie umówiły się inaczej. Jeżeli składka ostateczna jest niższa od składki minimalnej, różnica nie podlega zwrotowi.

6. Ostateczne rozliczenie składki zaliczkowej następuje w ciągu 30 dni od dnia zakończenia okresu ubezpieczenia.
7. PZU zastrzega sobie prawo wglądu do dokumentów Ubezpieczonego w celu weryfikacji zgłoszonych wartości (wpływów z tytułu opłat frachtowych).

ROZDZIAŁ IV

UBEZPIECZENIE NNW

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 18

1. Przedmiotem ubezpieczenia są następstwa nieszczęśliwego wypadku, którego doznał członek załogi statku powietrznego albo inna osoba, o której mowa w ust. 4.
2. Ochroną ubezpieczeniową objęte są wypadki ubezpieczeniowe, które zaszły w okresie ubezpieczenia, z zastrzeżeniem § 19.
3. Ochroną ubezpieczeniową objęci są członkowie załogi statku powietrznego podczas pełnienia przez nich obowiązków służbowych na pokładzie statku powietrznego, w czasie wykonywania innych czynności związanych z eksploatacją statku powietrznego oraz w czasie pobytu służbowego w RP i za granicą RP.
4. Ochroną ubezpieczeniową w zakresie przewidzianym dla członków załogi statku powietrznego, mogą być objęte także inne osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub wykonujące czynności związane z rodzajem prowadzonej przez Ubezpieczonego działalności na podstawie umowy zlecenia, umowy o dzieło lub innej podstawie prawnej.
5. Z tytułu ubezpieczenia NNW przysługują następujące świadczenia:
 - 1) świadczenie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu – w wysokości odpowiadającej takiemu procentowi sumy ubezpieczenia w jakim Ubezpieczony doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu, maksymalnie jednak do wysokości sumy ubezpieczenia;
 - 2) świadczenie z tytułu śmierci – w wysokości 50% sumy ubezpieczenia.
6. Stopień (procent) trwałego uszczerbku na zdrowiu ustala się na podstawie „Tabeli norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu PZU SA” obowiązującej w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, która jest dostępna do wglądu w jednostkach organizacyjnych PZU oraz na stronach internetowych PZU.
7. PZU zwraca ponadto w granicach sumy ubezpieczenia koszty poniesione w celu:
 - 1) nabycia środków ortopedycznych i środków pomocniczych;
 - 2) transportu zwłok do kraju, w przypadku śmierci Ubezpieczonego spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem objętym ubezpieczeniem, łącznie do 10% sumy ubezpieczenia.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 19

1. Z odpowiedzialności PZU wyłączone są nieszczęśliwe wypadki powstałe w okolicznościach, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 3–9.

2. Poza wyłączeniami odpowiedzialności określonymi w ust. 1, PZU nie odpowiada także za nieszczęśliwe wypadki powstałe wskutek:
- 1) usiłowania lub popełnienia przez Ubezpieczonego przestępstwa lub samobójstwa;
 - 2) umyślnego działania Ubezpieczonego;
 - 3) zaburzeń psychicznych Ubezpieczonego;
 - 4) działania Ubezpieczonego w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu, lub pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, chyba że nie miało to wpływu na zajęcie wypadku ubezpieczeniowego.

SUMA UBEZPIECZENIA

§ 20

1. Suma ubezpieczenia jest ustalona dla jednego Ubezpieczonego w odniesieniu do jednego i wszystkich wypadków ubezpieczeniowych, które zaszyły w okresie ubezpieczenia.
2. Każdorazowa wypłata świadczenia oraz kosztów, o których mowa w § 18 ust. 7, powoduje zmniejszenie sumy ubezpieczenia o wypłaconą kwotę.

ZASADY WYPŁATY ŚWIADCZEŃ

§ 21

1. Wypłata świadczenia następuje na podstawie orzeczenia lekarza wskazanego przez PZU lub na podstawie aktu zgonu Ubezpieczonego pod warunkiem, że śmierć lub trwały uszczerbek na zdrowiu będące następstwem nieszczęśliwego wypadku objętego ubezpieczeniem zostaną stwierdzone nie później niż 24 miesiące od dnia zajęcia nieszczęśliwego wypadku.
2. Jeżeli w wyniku nieszczęśliwego wypadku objętego ubezpieczeniem doszło u Ubezpieczonego do zwiększenia istniejącego już trwałego uszczerbku na zdrowiu, świadczenie przysługuje w wysokości odpowiadającej takiemu procentowi sumy ubezpieczenia jaki stanowi różnicę pomiędzy procentem trwałego uszczerbku na zdrowiu po i przed zajściem nieszczęśliwego wypadku.
3. Jeżeli PZU wypłacił Ubezpieczonemu świadczenie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu, a następnie w ciągu 24 miesięcy od dnia zajęcia nieszczęśliwego wypadku objętego ubezpieczeniem nastąpi śmierć Ubezpieczonego będąca następstwem tego nieszczęśliwego wypadku, PZU wypłaca świadczenie z tytułu śmierci Ubezpieczonego w wysokości stanowiącej różnicę sumy ubezpieczenia i kwoty świadczenia wypłaconego z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu, nie większej jednak niż w wysokości świadczenia z tytułu śmierci określonego w § 18 ust. 5 pkt 2.
4. Świadczenie z tytułu śmierci, w przypadku niewskazania przez Ubezpieczonego imiennie uposażonego, wypłaca się członkom rodziny zmarłego w następującej kolejności:
 - 1) małżonkowi;
 - 2) dzieciom w częściach równych, a w przypadku gdy jedno z dzieci zmarło przed śmiercią Ubezpieczonego udział jaki by przypadł temu dziecku przypada pozostałym dzieciom w częściach równych;
 - 3) rodzicom w częściach równych albo w całości jednemu z nich, jeżeli drugie z rodziców zmarło przed śmiercią Ubezpieczonego albo jeżeli tylko jednemu z nich przysługuje władza rodzicielska; w przypadku, gdy żadnemu z rodziców

- nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznanymi, a dla Ubezpieczonego ustanowiono opiekę – prawnym opiekunom na analogicznych zasadach jak dla rodziców;
- 4) osobom fizycznym powołanym do dziedziczenia z ustawy w częściach przypadających im stosownie do postanowień kodeksu cywilnego dotyczących dziedziczenia ustawowego.

Wypłata świadczenia osobie lub osobom należącym do wyższej kategorii wyklucza wypłatę świadczenia osobie lub osobom należącym do niższej kategorii (kategorię najwyższą stanowi wskazana w pkt 1).

ROZDZIAŁ V

UBEZPIECZENIE RZECZY OSOBISTYCH CZŁONKÓW ZAŁOGI STATKU POWIETRZNEGO

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 22

1. Przedmiotem ubezpieczenia są rzeczy osobiste członków załogi statku powietrznego.
2. Zakresem ubezpieczenia objęte są szkody powstałe wskutek zajścia wypadku ubezpieczeniowego w okresie ubezpieczenia.
3. Za rzeczy osobiste członków załogi statku powietrznego uważa się następujące przedmioty codziennego użytku zwyczajowo zabierane na pokład statku powietrznego: odzież, obuwie, środki higieny osobistej, aparaty fotograficzne, kamery video, telefony komórkowe oraz inny przenośny sprzęt elektroniczny.
4. PZU ustala odszkodowanie z uwzględnieniem wartości rzeczywistej przedmiotu ubezpieczenia.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 23

1. Z odpowiedzialności PZU wyłączone są szkody powstałe w okolicznościach, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 3–9.
2. Poza wyłączeniami odpowiedzialności wskazanymi w ust. 1, PZU nie odpowiada także za szkody:
 - 1) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczonego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
 - 2) powstałe wskutek działania Ubezpieczonego w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu, lub pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, chyba że nie miało to wpływu na zajęcie wypadku ubezpieczeniowego;
 - 3) w środkach płańcicznych, papierach wartościowych, wyrobach jubilerskich, dokumentach, przedmiotach o wartości artystycznej lub kolekcjonerskiej.

SUMA UBEZPIECZENIA

§ 24

1. Suma ubezpieczenia jest ustalona w odniesieniu do jednego Ubezpieczonego na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe, które zaszyły w okresie ubezpieczenia.
2. Każdorazowa wypłata świadczenia powoduje zmniejszenie sumy ubezpieczenia o wypłaconą kwotę.

ROZDZIAŁ VI

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ZAWARCIE UMOWY I OKRES UBEZPIECZENIA

§ 25

- Umowę ubezpieczenia zawiera się na podstawie wypełnionego przez Ubezpieczającego wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia zawierającego informacje niezbędne do oceny ryzyka i do wystawienia dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia (polisy).
- PZU może uzależnić udzielenie ochrony ubezpieczeniowej od dokonania inspekcji statku powietrznego. Koszty takiej inspekcji w całości pokryje PZU.
- Z zastrzeżeniem wyjątku przewidzianego w ust. 4, w razie wątpliwości umowę ubezpieczenia uważa się za zawartą z chwilą doręczenia polisy.
- Jeżeli w odpowiedzi na złożoną ofertę PZU doręcza Ubezpieczającemu dokument ubezpieczenia zawierający postanowienia, które odbiegają na niekorzyść Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego od treści złożonej przez niego oferty, PZU zobowiązany jest zwrócić Ubezpieczającemu na to uwagę na piśmie przy doręczeniu tego dokumentu, wyznaczając mu co najmniej 7 dniowy termin do zgłoszenia sprzeciwu. W razie niewykonania tego obowiązku zmiany dokonane na niekorzyść Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego nie są skuteczne, a umowa jest zawarta zgodnie z warunkami oferty. W braku sprzeciwu umowa dochodzi do skutku zgodnie z treścią dokumentu ubezpieczenia następnego dnia po upływie terminu wyznaczonego do złożenia sprzeciwu.
- Jeżeli sumy ubezpieczenia, sumy gwarancyjne, limity lub podlimity odpowiedzialności, lub franszyzy redukcyjne wyrażone są w umowie ubezpieczenia w walucie obcej, równowartość tych kwot w złotych ustala się przy zastosowaniu ostatniego opublikowanego na dzień poprzedzający przygotowanie przez PZU oferty ubezpieczenia dla Ubezpieczającego, kursu średniego NBP, określonego w tej ofercie.

§ 26

- Umowę ubezpieczenia zawiera się na okres 12 miesięcy bądź na okres krótszy.
- Jeżeli nie umówiono się inaczej, ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się od dnia następnego po zapłaceniu składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty.
- Jeżeli PZU ponosi odpowiedzialność z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia jeszcze przed zaplaceniem składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty, a składka ubezpieczeniowa lub jej pierwsza rata nie zostały zapłacone w ustalonym terminie, PZU ma prawo wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, składając oświadczenie w tym zakresie, i jednocześnie zachowując prawo żądania zapłaty składki ubezpieczeniowej za okres, przez który ponosi odpowiedzialność.
- W razie optacania składki ubezpieczeniowej w ratach, jeżeli kolejna rata składki ubezpieczeniowej nie została zapłacona w ustalonym terminie, PZU po upływie terminu płatności tej raty może wezwać Ubezpieczającego do jej zapłaty, z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania przez Ubezpieczającego spowoduje wygaśnięcie ochrony ubezpieczeniowej. W takim przypadku brak zapłaty zaległej raty składki ubezpieczeniowej we wskazanym terminie spowoduje wygaśnięcie ochrony ubezpieczeniowej z upływem 7 dni od daty otrzymania tego wezwania przez Ubezpieczającego.

- Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą – w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia, składając oświadczenie w tym zakresie, z zastrzeżeniem ust. 6. Jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia PZU nie poinformował Ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie odstąpienia od umowy ubezpieczenia, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym Ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie.
- W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, w której Ubezpieczający jest konsumentem, termin, w ciągu którego może on odstąpić od umowy ubezpieczenia, składając pisemne oświadczenie w tym zakresie, wynosi 30 dni od dnia poinformowania go o zawarciu umowy ubezpieczenia lub od dnia doręczenia mu informacji, które należy przekazać konsumentowi na podstawie przepisów dotyczących zawierania umów na odległość, jeżeli jest to termin późniejszy. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenie zostało wysłane.
- Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłaceniu składki ubezpieczeniowej za okres, w jakim PZU udzielał ochrony ubezpieczeniowej.

§ 27

- Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:
 - z upływem okresu ubezpieczenia wskazanego w dokumencie ubezpieczenia;
 - z chwilą wyczerpania sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej;
 - z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę, jeżeli prawa wynikające z umowy ubezpieczenia nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia;
 - z dniem doręczenia oświadczenia PZU o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy PZU ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zaplaceniem składki ubezpieczeniowej lub jej pierwszej raty, a składka ubezpieczeniowa lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie;
 - z upływem 7 dni od dnia otrzymania od PZU pisma z wezwaniem do zapłaty kolejnej raty składki ubezpieczeniowej wystanego po upływie terminu jej płatności z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni spowoduje ustanie odpowiedzialności;
 - z dniem wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na podstawie § 31;
 - z dniem odstąpienia od umowy ubezpieczenia na podstawie § 26 ust. 5 i 6.
- W przypadku wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej przed upływem okresu na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, Ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki ubezpieczeniowej za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.

SKŁADKA UBEZPIECZENIOWA

§ 28

- Składkę ubezpieczeniową oblicza się za czas trwania odpowiedzialności PZU na podstawie taryfy składek obowiązującej w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.
- Składka ubezpieczeniowa ustalana jest w zależności od:

- 1) rodzaju i zakresu ubezpieczenia;
 - 2) okresu ubezpieczenia;
 - 3) charakteru użytkowania statku powietrznego;
 - 4) rodzaju prowadzonej działalności lotniczej przez Ubezpieczonego, w tym rodzaju wykonywanych lotów;
 - 5) rodzaju, typu oraz charakterystyki statku powietrznego, w tym jego maksymalnej masy startowej, wieku oraz liczby silników;
 - 6) sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej;
 - 7) przebiegu ubezpieczenia;
 - 8) zawarcia umowy ubezpieczenia w zakresie różnych rodzajów ubezpieczeń;
 - 9) sposobu zapłaty składki ubezpieczeniowej;
 - 10) indywidualnej oceny ryzyka.
3. Ponadto, poza czynnikami określonymi w ust. 2, składka ubezpieczeniowa ustalana jest również:
- 1) w ubezpieczeniu OC użytkownika i przewoźnika wobec pasażerów – w zależności od liczby miejsc pasażerskich w statku powietrznym;
 - 2) w ubezpieczeniu NNW oraz ubezpieczeniu rzeczy osobistych członków załogi statku powietrznego – w zależności od liczby Ubezpieczonych;
 - 3) w ubezpieczeniu OC przewoźnika z tytułu przewozu ładunków – w zależności od wartości opłat frachtowych w ciągu ostatniego roku przed zawarciem umowy ubezpieczenia.
4. Zapłata składki ubezpieczeniowej następuje przy zawarciu umowy ubezpieczenia, chyba że w umowie ubezpieczenia określono inny tryb i terminy zapłaty składki ubezpieczeniowej.
5. Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego, za datę zapłaty uważa się datę złożenia zlecenia zapłaty w banku na właściwy rachunek PZU pod warunkiem, że na rachunku Ubezpieczającego znajdowała się wystarczająca ilość wolnych środków. W innym przypadku za datę zapłaty uważa się dzień uznania rachunku PZU pełną wymagalną kwotą składki lub jej raty określoną w umowie ubezpieczenia.
6. Wystąpienie wypadku ubezpieczeniowego nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłaty rat składki ubezpieczeniowej w terminach określonych w umowie ubezpieczenia, przy czym w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, jeżeli odszkodowanie lub suma tego odszkodowania i odszkodowań dotąd wypłaconych powoduje wyczerpanie sumy ubezpieczenia, raty składki, których termin płatności przypada po dniu wypłaty odszkodowania, stają się natychmiast wymagalne i płatne w dniu wypłaty odszkodowania. W przypadku odmowy wypłaty odszkodowania, terminy płatności rat składki, których płatność zgodnie z terminami określonymi w umowie ubezpieczenia przypada po dniu doręczenia oświadczenia o odmowie wypłaty odszkodowania, nie ulegają zmianie.
7. Składka ubezpieczeniowa nie podlega indeksacji.

§ 29

1. W razie zbycia przedmiotu ubezpieczenia prawa z umowy ubezpieczenia mogą być przeniesione na nabywcę. Przeniesienie praw wymaga zgody PZU.
2. W razie przeniesienia praw z umowy ubezpieczenia na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia przechodzą także obowiązki, jakie ciążyły na zbywcy, chyba że strony za zgodą PZU umówiły się inaczej. Pomimo tego przejścia obowiązków zbywca odpowiada solidarnie z nabywcą za zapłatę składki ubezpieczeniowej przypadającej za czas od chwili przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.

3. Jeżeli prawa z umowy ubezpieczenia nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia ochrona ubezpieczeniowa wygasa z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
4. Przepisy ust. 1–3 nie mają zastosowania do przeniesienia wierzycielności, jakie powstały lub mogą powstać wskutek zajścia przewidzianego w umowie ubezpieczenia wypadku ubezpieczeniowego.

PRAWA I OBOWIĄZKI STRON

§ 30

1. Ubezpieczający zobowiązany jest podać do wiadomości PZU wszystkie znane sobie okoliczności, o które PZU zapytuje w formularzu oferty albo przed zawarciem umowy ubezpieczenia w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane. W razie zawarcia przez PZU umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważa się za nieistotne.
2. W czasie trwania umowy ubezpieczenia Ubezpieczający zobowiązany jest zgłaszać zmiany okoliczności wymienionych w ustępie poprzedzającym. Ubezpieczający zobowiązany jest zawiadamiać o tych zmianach PZU niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości.
3. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązki określone w ustępach poprzedzających spoczywają zarówno na Ubezpieczającym, jak i na Ubezpieczonym, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rachunek.
4. PZU nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ustępów poprzedzających nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ustępów poprzedzających doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że wypadek ubezpieczeniowy przewidziany umową ubezpieczenia i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.

§ 31

W razie ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa wypadku ubezpieczeniowego, każda ze stron może żądać odpowiedniej zmiany wysokości składki, poczynając od chwili, w której zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W razie zgłoszenia takiego żądania druga strona może w terminie 14 dni wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, składając oświadczenie w tym zakresie.

§ 32

Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązani są przestrzegać przepisów dotyczących użytkowania i ruchu statków powietrznych obowiązujących w kraju i za granicą RP.

§ 33

1. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego Ubezpieczający zobowiązany jest użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów, w tym zawiadomić jednostkę policji każdej szkodzie powstałej w ubezpieczonym mieniu wskutek kradzieży z włamaniem lub rabunku albo wskutek innego zdarzenia mogącego stanowić przestępstwo oraz złożyć wniosek o ściganie sprawy.

2. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego Ubezpieczający zobowiązany jest zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę.
3. Jeżeli Ubezpieczający umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie zastosował środków określonych w ust. 1 PZU jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
4. PZU obowiązany jest w granicach sumy ubezpieczenia zwrócić koszty wyniku zastosowania środków, o których mowa w ust. 1, jeżeli środki te były celowe choćby okazały się bezskuteczne.
5. W razie ubezpieczenia na cudzy rachunek przepisy ust. 1–4 stosuje się również do Ubezpieczonego.

§ 34

1. Ubezpieczający ma obowiązek zawiadomienia PZU o zaistniałym wypadku ubezpieczeniowym niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od uzyskania wiadomości o wypadku, a jeżeli nie jest to możliwe z przyczyn niezależnych od Ubezpieczającego – w ciągu 3 dni od daty kiedy zawiadomienie PZU stało się możliwe.
2. W razie naruszenia z winy umyślnej lub z rażącego niedbalstwa obowiązku, o którym mowa w ust. 1, PZU może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło PZU ustalenie okoliczności i skutków wypadku ubezpieczeniowego.
3. Skutki braku zawiadomienia PZU o wypadku ubezpieczeniowym nie następują, jeżeli PZU w terminie, o którym mowa w ust. 1, otrzymał wiadomość o okolicznościach, które należało podać do jego wiadomości.
4. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązek, o którym mowa w ust. 1, obciąża także Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wie o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rachunek. Postanowienia ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 35

1. W razie zajścia wypadku, za którego skutki PZU może ponosić odpowiedzialność, Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest:
 - 1) powiadomić o tym wypadku odpowiednie władze państwa, w którym nastąpił wypadek;
 - 2) natychmiast zgłosić najbliższej jednostce policji każdy przypadek szkody powstałej w związku z naruszeniem prawa i przedstawić PZU dokument potwierdzający takie zgłoszenie;
 - 3) umożliwić przedstawicielowi PZU wzięcie udziału w pracach komisji badającej przyczynę i rozmiar szkody, jeżeli PZU wystąpi z takim wnioskiem;
 - 4) dostarczyć PZU dokumenty wskazujące na odpowiedzialność PZU oraz wysokość zgłaszanych roszczeń;
 - 5) powiadomić PZU o postępowaniu wszczętym przez komisję badań wypadków lotniczych lub postępowaniu sądowym w związku z wypadkiem lotniczym;
 - 6) udzielić każdej dodatkowej informacji lub udostępnić inne dokumenty, jakich w związku z powstałą szkodą może zażądać PZU.
2. Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie może wykonywać żadnych napraw bez zgody PZU i bez uprzednio wykonanej ekspertyzy powypadkowej za wyjątkiem naprawy mającej na celu:
 - 1) niezbędne przebazowanie statku powietrznego;
 - 2) zapobieżenie zwiększeniu się szkody;
 - 3) wykonanie polecenia odpowiednich organów.
3. Wykonanie obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 2, niezbędne jest do ustalenia odpowiedzialności PZU.
4. Zaspokojenie lub uznanie przez Ubezpieczonego roszczenia o naprawienie wyrządzonej przez niego szkody nie ma skutków prawnych względem PZU, jeżeli PZU nie wyraziło na to uprzedniej zgody.

WYPŁATA ODSZKODOWANIA

§ 36

1. PZU wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku ubezpieczeniowym.
2. Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności PZU albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłacane jest w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część odszkodowania PZU wypłaca w terminie przewidzianym w ust. 1.
3. PZU jest zobowiązane:
 - 1) po otrzymaniu zawiadomienia o wystąpieniu wypadku ubezpieczeniowego, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, do poinformowania o tym Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, jeżeli nie są oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz do podjęcia postępowania dotyczącego ustalenia stanu faktycznego wypadku ubezpieczeniowego, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania lub świadczenia, a także do poinformowania osoby występującej z roszczeniem pisemnie lub w inny sposób, na który osoba ta wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności PZU lub wysokości odszkodowania lub świadczenia, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania; w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, zawiadomienie o wystąpieniu wypadku ubezpieczeniowego może zgłosić również Ubezpieczony albo jego spadkobiercy; w tym przypadku spadkobierca jest traktowany tak jak uprawniony z umowy ubezpieczenia;
 - 2) jeżeli w terminach określonych w ust. 1 i 2 nie wypłaci odszkodowania lub świadczenia, do zawiadomienia pisemnie:
 - a) osoby zgłaszającej roszczenie oraz
 - b) Ubezpieczonego w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie
 – o przyczynach niemożności zaspokojenia ich roszczeń w całości lub w części, a także do wypłaty bezspornej części odszkodowania lub świadczenia;
 - 3) jeżeli odszkodowanie lub świadczenie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określona w zgłoszonym roszczeniu, do poinformowania o tym pisemnie:
 - a) osoby występującej z roszczeniem oraz
 - b) Ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie
 – wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania lub świadczenia oraz do pouczenia tej osoby o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej;

- 4) do udostępniania Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, osobie występującej z roszczeniem lub uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, informacji i dokumentów gromadzonych w celu ustalenia odpowiedzialności PZU lub wysokości odszkodowania lub świadczenia; osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez PZU udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem przez PZU;
 - 5) do udostępnienia osobom, o których mowa w pkt 4, informacji i dokumentów, o których mowa w pkt 4, na ich żądanie, w postaci elektronicznej;
 - 6) na żądanie Ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia, do udostępnienia posiadanych przez siebie informacji związanych z wypadkiem ubezpieczeniowym będącym podstawą ustalenia odpowiedzialności PZU oraz ustalenia okoliczności wypadku ubezpieczeniowego, jak również wysokości odszkodowania lub świadczenia;
 - 7) na żądanie Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, do przekazania informacji o oświadczeniach złożonych przez nich na etapie zawierania umowy ubezpieczenia na potrzeby oceny ryzyka ubezpieczeniowego lub kopii dokumentów sporządzonych na tym etapie.
4. W przypadku zgłoszenia z umowy ubezpieczenia roszczenia wyrażonego w walucie obcej PZU wypłaci odszkodowanie lub świadczenie w złotych, według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu zajścia wypadku ubezpieczeniowego objętego zakresem odpowiedzialności PZU.
 5. Płatności w walucie obcej na rzecz zagranicznej osoby uprawnionej do odszkodowania dokonywane będą w wnoskach Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego na wskazany przez niego rachunek bankowy.
 6. PZU nie będzie uznawane za udzielające ochrony ubezpieczeniowej ani nie będzie zobowiązane do zapłaty jakiegokolwiek odszkodowania, świadczenia lub zapewnienia jakiegokolwiek korzyści wynikającej z umowy ubezpieczenia w takim zakresie, w jakim udzielanie takiej ochrony, wypłata świadczenia lub spełnienie jakiegokolwiek korzyści narażaby PZU na jakiegokolwiek sankcje, zakazy lub ograniczenia wynikające z rezolucji Organizacji Narodów Zjednoczonych lub przepisów dotyczących sankcji handlowych, gospodarczych, ekonomicznych lub politycznych obowiązujących w RP, Unii Europejskiej, Wielkiej Brytanii lub Stanach Zjednoczonych Ameryki.

ROSZCZENIA REGRESOWE

§ 37

1. Z dniem wypłaty odszkodowania przez PZU roszczenia Ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na PZU do wysokości zapłaconego odszkodowania. Jeżeli PZU pokrył tylko część szkody, Ubezpieczonemu przysługuje pierwszeństwo zaspokojenia pozostałej części roszczeń przed roszczeniem PZU.
2. Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę oraz udzielić PZU pomocy dostarczając informacji oraz innych dokumentów niezbędnych do skutecznego dochodzenia roszczeń regresowych. Jeżeli Ubezpieczony bez zgody PZU zrzekł się roszczenia przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę, PZU może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłacie

odszkodowania PZU może żądać od Ubezpieczonego zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

PODWÓJNE UBEZPIECZENIE

§ 38

1. Jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka u dwóch lub więcej ubezpieczycieli na sumy, które łącznie przewyższają jego wartość ubezpieczeniową, Ubezpieczony nie może żądać świadczenia przenoszącego wysokość szkody. Między ubezpieczycielami każdy z nich odpowiada w takim stosunku, w jakim przyjęta przez niego suma ubezpieczenia pozostaje do łącznych sum wynikających z podwójnego lub wielokrotnego ubezpieczenia.
2. Jeżeli w którejkolwiek z umów ubezpieczenia, o jakich mowa w ust. 1, uzgodniono, że suma wypłacona przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia może być wyższa od poniesionej szkody, zapłaty świadczenia w części przenoszącej wysokość szkody Ubezpieczony może żądać tylko od tego ubezpieczyciela. W takim przypadku dla określenia odpowiedzialności między ubezpieczycielami należy przyjąć, że suma ubezpieczenia równa jest wartości ubezpieczeniowej.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 39

1. Reklamację, skargę lub zażalenie składa się w każdej jednostce PZU obsługującej klienta.
2. Reklamacja, skarga lub zażalenie mogą być złożone:
 - 1) na piśmie:
 - a) w postaci papierowej – osobiście w jednostce, o której mowa w ust. 1, albo wysłane przesyłką pocztową w rozumieniu ustawy Prawo pocztowe, na przykład pisząc na adres: PZU SA ul. Postępu 18A, 02-676 Warszawa (adres tylko do korespondencji), albo nadane w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej, albo
 - b) w postaci elektronicznej – wysyłając e-mail na adres reklamacje@pzu.pl, albo wysłane na adres do doręczeń elektronicznych PZU SA: AE:PL-87870-55695-FHIFV-22, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w ustawie o doręczaniach elektronicznych;
 - 2) ustnie – telefonicznie, na przykład dzwoniąc pod numer infolinii 801 102 102, albo osobiście do protokołu podczas wizyty w jednostce, o której mowa w ust. 1.
3. PZU rozpatruje reklamację, skargę lub zażalenie i udziela na nie odpowiedzi, bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. W szczególnie skomplikowanych przypadkach uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji, skargi lub zażalenia i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 3, PZU przekazuje osobie, która złożyła reklamację, skargę lub zażalenie, informację, w której:
 - 1) wyjaśnia przyczynę opóźnienia;
 - 2) wskazuje okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy;
 - 3) określa przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji, skargi lub zażalenia i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji, skargi lub zażalenia.

5. Odpowiedź PZU na reklamację, skargę lub zażalenie zostanie udzielona klientowi, który je złożył:
- 1) w przypadku, gdy klientem jest osoba fizyczna:
 - a) w postaci elektronicznej – w przypadku gdy reklamacja została złożona przez klienta na piśmie w postaci elektronicznej, chyba że klient wniósł o udzielenie odpowiedzi na piśmie w postaci papierowej,
 - b) w postaci papierowej – w przypadku gdy reklamacja została złożona przez klienta na piśmie w postaci papierowej, chyba że klient wniósł o udzielenie odpowiedzi na piśmie w postaci elektronicznej,
 - c) w postaci papierowej albo elektronicznej, zgodnie z wnioskiem klienta – w przypadku gdy reklamacja została złożona przez klienta ustnie;
 - 2) w przypadku, gdy klientem jest inny podmiot niż wskazany w pkt 1 – na piśmie lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji.
6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 lit. a, odpowiedź jest udzielana:
- 1) z wykorzystaniem środka komunikacji elektronicznej, za pomocą którego klient złożył reklamację, albo innego wskazanego przez klienta środka komunikacji elektronicznej – w przypadku gdy reklamacja została złożona przez klienta z wykorzystaniem środka komunikacji elektronicznej;
 - 2) na adres klienta do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w ustawie o doręczeniach elektronicznych – w przypadku gdy reklamacja została wystana przez klienta na adres do doręczeń elektronicznych.
7. Osobie fizycznej, która złożyła reklamację przysługuje prawo wniesienia do Rzecznika Finansowego wniosku dotyczącego:
- 1) nieuwzględnienia roszczeń w trybie rozpatrywania reklamacji;
 - 2) niewykonania czynności wynikających z reklamacji rozpatrzonej zgodnie z wolą tej osoby w terminie określonym w odpowiedzi na tę reklamację.
8. Reklamacje, skargi i zażalenia rozpatrywane są przez jednostki organizacyjne PZU właściwe ze względu na przedmiot sprawy.
9. Reklamacje uregulowane są w ustawie o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej oraz w ustawie o dystrybucji ubezpieczeń.
10. PZU przewiduje możliwość pozasądowego rozwiązywania sporów.
11. Podmiotem uprawnionym w rozumieniu ustawy o pozasądowym rozpatrywaniu sporów konsumenckich, właściwym dla PZU do pozasądowego rozpatrywania sporów, jest Rzecznik Finansowy, którego adres strony internetowej jest następujący: www.rf.gov.pl.
12. Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, uposażonemu i uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, będącemu konsumentem, przysługuje prawo zwrócenia się o pomoc do Miejskich i Powiatowych Rzeczników Konsumenta.
13. PZU podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.
14. Językiem stosowanym przez PZU w relacjach z konsumentem jest język polski.

§ 40

1. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
2. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy Ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia.